

بسم الله الرحمن الرحيم
والحمد لله القاصم الجبارين

اندیشکده قرار

تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها یکی از اهداف اصلی مقاومت است. فهمیدن این فرصتی که در دل تهدیدها نهفته است، نیاز به مطالعاتی علمی، روش‌مند و در عین حال هدفمند و با دغدغه دارد. مطالعاتی ساختاریافته که به دنبال رسیدن به هدفی مشخص در میدان باشد، از پرداختن بیش از اندازه به کلیات و تحلیل‌های بدون مستندات دقیق اجتناب کند، محدودیت‌های میدانی را بشناسد و از اطناب آکادمیک اجتناب کند. اندیشکده قرار تلاش دارد این نیاز حیاتی جبهه مقاومت را برطرف سازد و به محلی برای همگرایی مطالعات ساختاریافته و هدفمند در زمینه مقاومت و استعمار در منطقه غرب آسیا تبدیل شود.

بررسی منابع تأمین نفت و فراورده‌های نفتی اسرائیل

طبق آخرین آمار کل ذخایر نفتی اسرائیل معادل ۲۰ درصد مصرف سالیانه این رژیم بوده و ۹۲ درصد مصرف نفت این رژیم به واردات وابسته است.^۱ دهه‌هاست که ادعاهایی درباره ذخایر نفت شیل (shale) در سرزمین‌های اشغالی مطرح می‌شود^۲ اما تردیدهای زیادی درباره کیفیت و توجیه اقتصادی استخراج ذخایر ادعایی وجود دارد.^۳ در این زمینه تا امروز به بهانه‌های مختلف عملیات قبل توجهی روی زمین انجام نشده و هدف‌گذاری‌هایی که برای استخراج نفت شیل مطرح شده بعضاً در طول یک سال به اندازه یک هفته از مصرف نفت رژیم را هم پوشش نمی‌دهد.^۴

همچنین توسعه میداین گازی رژیم هم تغییر خاصی در وابستگی به واردات نفت ایجاد نخواهد کرد؛ زیرا اولاً برنامه رژیم در حوزه گاز این است که تا سال ۲۰۳۰ تازه گاز را جایگزین زغال‌سنگ کند؛ در سال ۲۰۱۵، ۶۰ درصد از برق رژیم با زغال‌سنگ تولید می‌شد که با توسعه میداین گازی این میزان تا سال ۲۰۱۹ به ۳۰ درصد رسیده بود.^۵ ثانیاً بسیاری از مصارف حیاتی نفت اساساً قابلیت جایگزینی با گاز را ندارد.^۶

در سال ۲۰۲۳ رژیم صهیونیستی به صورت میانگین روزانه ۲۶۷ هزار بشکه نفت خام وارد کرده^۷ و واردات نفت خام با ارزش ۳.۲۳ میلیارد دلار در رتبه سوم محصولات وارداتی به اسرائیل قرار داشته است.^۸ رژیم صهیونیستی در واردات نفت به شدت به مسیرهای دریایی وابسته است و هیچ خط لوله‌ای آن را به همسایگان خود متصل نکرده است.

باید توجه داشته باشیم که با صرف نظر از ابعاد اقتصادی ماجرا، سوخت در فعالیتهای نظامی رژیم صهیونیستی نقشی حیاتی دارد. لذا هرگونه اختلال جدی یا تهدید معتبر در این زمینه می‌تولند از منظر عملیاتی یا در فرآیند تصمیم‌گیری دشمن تأثیرات قابل توجهی داشته باشد.

طبق بررسی‌های انجام شده رژیم صهیونیستی از ۲۱ اکتبر ۲۰۲۳ تا ۱۲ جولای ۲۰۲۴ نفت خام را در ۴۶ محموله مجموعاً به وزن ۴.۱ میلیون تن از کشورهای زیر وارد کرده است: آذربایجان ۲۸ درصد، قزاقستان ۲۲ درصد، گابن ۲۲ درصد، برزیل ۹ درصد، نیجریه ۹ درصد، کنگو ۶ درصد، ایتالیا ۱ درصد و ۳ درصد از مبدأ نامعلوم. ۳ درصدی که تأمین‌کننده آن نامعلوم است شامل دو محموله و جمعاً ۱۲۵ هزار تن نفت خام بوده. یکی از این دو

¹ <https://www.worldometers.info/oil/israel-oil/>

² https://inis.iaea.org/collection/NCLCollectionStore/_Public/25/011/25011789.pdf

³ <https://www.businessinsider.com/is-israel-the-saudi-arabia-of-shale-oil-2011-4>

⁴ <https://www.timesofisrael.com/in-win-for-environment-israel-wont-issue-new-oil-shale-exploration-permits/>

⁵ <https://www.trade.gov/energy-resource-guide-israel-oil-and-gas>

⁶ <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001459132#:~:text=צריכת>

⁷ <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/israel-aims-boost-red-sea-oil-deliveries-despite-environmental-risks-2024-05-30/>

⁸ <https://oec.world/en/profile/country/isr>

محموله در بندر «سیدی کریر» در منتهالیه شمالی خط لوله «سومد» (SUMED) بارگیری شده است؛ این خط لوله نفت عراق، مصر و عمدتاً عربستان را به مدیترانه منتقل می‌کند.^۹

در همین بازه ۱۹ محموله فراورده‌های نفتی به وزن ۶۸۷ هزار تن توسط کشورهای زیر به رژیم صادر شده‌است: آمریکا ۳۶ درصد، روسیه ۲۸ درصد، برزیل ۱۹ درصد، آلبانی ۱۰ درصد، یونان ۵ درصد و ایتالیا ۲ درصد. قریب به اتفاق محموله‌های ارسالی از آمریکا سوخت جت از نوع JP-8 بوده که مخصوص جت‌های جنگنده است. محموله‌های ارسالی از روسیه همگی VGO بوده که فراورده‌ای میانی است که می‌تواند برای تولید سوخت جت استفاده شود. محموله‌های دیگر شامل نفت کوره، گازوئیل، دیزل و نفتا بوده است.^{۱۰}

پس از حکم ۲۶ ژانویه ۲۰۲۴ دادگاه بین‌المللی دادگستری (ICJ) مبنی بر تأیید نسل‌کشی در غزه تا ۱۲ جولای ۲۰۲۴ سی و پنج محموله نفت خام و فراورده‌های نفتی به اسرائیل تحویل داده شده است. سوخت برای فعالیت‌های نیروهای مسلح اسرائیل ضروری است و کشورها و شرکت‌هایی که آن را تأمین می‌کنند در نقض حقوق بشر و نسل‌کشی در غزه سهم اساسی دارند. شرکت‌ها تحت قوانین بین‌المللی باید از ارائه تجهیزاتی که می‌تواند برای جنایات جنگی استفاده شود، خودداری کنند و دولت‌ها موظفند برای متوقف کردن انتقال چنین لوازمی به اسرائیل وارد عمل شوند. در ادامه مروری به سرفصل‌های قابل توجه در این زمینه خواهیم داشت:

حوزه دریای کاسپین

آذربایجان همچنان در تأمین نفت اسرائیل پیشتاز است. نفت خام از طریق خط لوله باکو-تفلیس-جیحان منتقل و در بندر جیحان ترکیه برای صادرات به اسرائیل بارگیری می‌شود. نفت قزاقستان نیز از طریق کنسرسیوم خط لوله کاسپین به بندر نووروسیسک (Novorossiysk) در روسیه منتقل شده و از آنجا به مقصد اسرائیل بارگیری می‌شود. از اکتبر ۲۰۲۳ تا جولای ۲۰۲۴ آذربایجان و قزاقستان روی هم رفته حدود نیمی از نفت رژیم صهیونیستی را تأمین کرده‌اند.

ایالات متحده

آمریکا در قالب کمک‌های نظامی تقریباً هر دو ماه یکبار یک محموله سوخت نظامی برای اسرائیل ارسال می‌کند که غالباً از نوع JP-8 و مخصوص جت‌های جنگنده است.^{۱۱} رژیم صهیونیستی در سال ۲۰۲۳ در دو پالایشگاه حیفا و اشدود، حدود ۸ میلیون بشکه سوخت جت تولید کرده است، اما سوخت جت شامل انواع مختلفی از سوخت جنگنده تا سوخت جت‌های مسافری است. طبق بررسی‌های مرکز SOMO به نظر نمی‌رسد که اسرائیل بتواند تمام عملیات هوایی نظامی خود علیه غزه را صرفاً بر اساس سوخت تولید شده در داخل سرزمین‌های اشغالی انجام دهد.^{۱۲} سوخت

⁹ <https://docs.datadesk.eco/public/976ce7dcf00743dc/>

¹⁰ <https://oilchange.org/wp-content/uploads/2024/08/behind-the-barrel-august-2024-v3.pdf>

¹¹ <https://docs.datadesk.eco/public/976ce7dcf00743dc/>

¹² <https://www.somo.nl/fuelling-the-flamesin-gaza/>

ارسالی از آمریکا عمدتاً توسط شرکت والرو (Valero) به سفارش ارتش آمریکا تولید شده و شرکت حمل و نقل دریایی اورسیز (Overseas) آن را از تگزاس به عسقلان منتقل می‌کند. محموله‌ها بلااستثنا در بندر عسقلان تخلیه شده است.

حوزه غرب آفریقا

در سال‌های اخیر سهم تأمین‌کنندگان آفریقایی در تأمین نفت اسرائیل به صورت قابل توجهی در حال افزایش بوده است. گابن همچنان یکی از تأمین‌کنندگان اصلی نفت خام اسرائیل است و محموله‌هایی از نیجریه و کنگو نیز وارد می‌شود. در سال ۲۰۲۳ گابن بیش از ۲۰ درصد نفت رژیم صهیونیستی را تأمین کرده است. واردات نفت رژیم از گابن از سال ۲۰۲۲ آغاز شده و طی سال ۲۰۲۳ صادرات نفت گابن به اسرائیل با بیش از ۳۰۰ درصد رشد در مقام اول رشد صادرات نفت به اسرائیل قرار داشته است.^{۱۳} نیجریه نیز از سال ۲۰۲۱ صادرات نفت به اسرائیل را آغاز کرده و ارزش این صادرات تا سال ۲۰۲۳ به ترتیب ۸۷، ۲۱۳ و ۵۵۲ میلیون دلار بوده و به عبارتی در دو سال متوالی نزدیک به دو و نیم برابر رشد داشته است.^{۱۴} در سال ۲۰۲۳ نیجریه ۱۷ درصد از واردات نفت رژیم را تأمین کرد. همچنین طبق آمار موجود از اکتبر ۲۰۲۳ تا جولای ۲۰۲۴ گابن ۲۲ درصد، نیجریه ۹ درصد و کنگو ۶ درصد و مجموعاً ۳۷ درصد واردات نفت به اسرائیل را تأمین کرده‌اند.^{۱۵} بنابراین به نظر می‌رسد رژیم صهیونیستی در سال‌های اخیر برای تأمین نفت خود بر حوزه غرب آفریقا تمرکز ویژه‌ای دارد.

برزیل

برزیل ۹ درصد از عرضه نفت به اسرائیل را از زمان آغاز جنگ تا جولای ۲۰۲۴ تأمین کرده و عملاً یکی از تأمین‌کنندگان مهم نفت اسرائیل است. بنابر اطلاعات موجود تمامی محموله‌های ارسالی برزیل برای اسرائیل، مقصد خود را «پورت سعید» مصر اعلام کرده و سیستم شناسایی خودکار خود را در محدوده این بندر خاموش کرده‌اند؛ این روالی است که در مورد محموله‌های ارسالی از کشورهای مختلف دیگر هم دیده می‌شود.^{۱۶}

با وجود انتقادات تند لولا داسیلوا از اسرائیل، برزیل این فرصت را دارد که با تحریم نفتی با رژیم مقابله مؤثر کند. در ماه مه ۲۰۲۵، دو فدراسیون بزرگ اتحادیه‌های کارگری کارگران نفت در برزیل از دولت خواستند که اسرائیل را تحریم کند.^{۱۷}

روسیه

طبق اطلاعات موجود از دسامبر ۲۰۲۳ تا مارس ۲۰۲۴ روسیه طی ۴ ماه ۷ محموله VGO به مقصد اسرائیل ارسال کرده است. VGO یک فراورده میانی است که می‌تواند برای تولید سوخت جت استفاده شود. محموله‌ها از دو

¹³ <https://oec.world/en/profile/bilateral-product/crude-petroleum/reporter/gab?selector1151id=2023>

¹⁴ <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/nga/partner/isr?selector541id=2023>

¹⁵ <https://oilchange.org/wp-content/uploads/2024/08/behind-the-barrel-august-2024-v3.pdf>

¹⁶ <https://docs.datadesk.eco/public/976ce7dcf00743dc/#israel's-oil-infrastructure>

¹⁷ <https://www.middleeasteye.net/news/brazilian-oil-trade-unions-urge-government-impose-oil-embargo-israel>

بندر تامان (Taman) و نووروسییسک (Novorossiysk) به بنادر اشغالی حیفا و اشدود و بعضاً به مقصد پوششی بندر «پورت سعید» مصر ارسال شده است. همچنین روسیه از طریق کنسرسیوم خط لوله کاسپین که به بندر نووروسییسک منتهی می‌شود، نفت قزاقستان را به مقصد اسرائیل بارگیری می‌کند.

قبرس

قبرس در فرآیند تأمین نفت برای اسرائیل نقش آفرینی جالب توجهی دارد. طبق اطلاعات موجود بخش مهمی از نفت خام ارسالی برای اسرائیل از مبدأ گابن، نیجریه و قزاقستان ابتدا در قبرس تخلیه می‌شود. در مجموع از اکتبر ۲۰۲۳ تا جولای ۲۰۲۴ بیش از ۲۰ درصد نفت اسرائیل در قبرس تخلیه شده و از آنجا به مقصد اسرائیل بارگیری شده است.^{۱۸}

علاوه بر این از سال ۲۰۲۴ شرکت نفت گابن با حمایت شرکت قبرسی «گانور» (Gunvor Group Ltd) خریدهای بزرگی داشته است. شرکت نفت گابن در سال ۲۰۲۴ دارایی‌های «آسالا انرژی» را با حمایت مالی «گروه گانور» خریداری کرد.^{۱۹} علاوه بر این، در ماه مه ۲۰۲۵ شرکت نفت گابن ۲۲۰ میلیون دلار از یک معامله ۳۰۰ میلیون دلاری را از طریق تسهیلات پیش‌پرداخت تضمین‌شده از یک شرکت تابعه گانور در خاورمیانه تأمین کرد.^{۲۰} با توجه به روابط قبرس با اسرائیل و همزمانی این خریدها با اوج گرفتن صادرات نفت گابن به اسرائیل، این حمایت‌ها از شرکت نفت گابن جای تأمل دارد.

ترکیب شرکت‌های نقش آفرین

از اکتبر ۲۰۲۳ تا جولای ۲۰۲۴ شرکت‌های نفتی دولتی ۳۶ درصد و شرکت‌های نفتی خصوصی و سهامی ۶۵ درصد نفت اسرائیل را تأمین کرده‌اند. از این میان شش شرکت بزرگ نفتی بین‌المللی بیش از نیمی از آن یا ۳۵ درصد از کل نفت اسرائیل را تأمین می‌کنند؛ از جمله شورون (Chevron) ۸ درصد، بریتیش پترولیوم (BP) ۸ درصد، اکسون موبایل (ExxonMobil) ۴ درصد، شل (Shell) ۵ درصد، انی (Eni) ۴ درصد و توتال (TotalEnergies) ۵ درصد. این شرکتها را می‌توان با توجه به حکم دادگاه بین‌المللی دادگستری، به دلیل همدستی در نسل‌کشی، مسئول دانست.^{۲۱}

پایانه‌های واردات نفت

نهایتاً به همان میزان که مبادی تأمین نفت اهمیت دارد و بلکه بیش از آن، امنیت بنادر نفتی و آب‌های پیرامون آن در زنجیره تأمین سوخت رژیم نقش حیاتی دارد. رژیم صهیونیستی به شدت به واردات دریایی وابسته است و هیچ

¹⁸ <https://oilchange.org/wp-content/uploads/2024/08/behind-the-barrel-august-2024-v3.pdf>

<https://docs.datadesk.eco/public/oil-to-israel/>

¹⁹ <https://gunvorgroup.com/news/gabon-national-oil-company-partners-with-gunvor-on-assala-energy-acquisition/>

²⁰ <https://www.africaintelligence.com/central-africa/2025/05/13/goc-boss-struggles-to-raise-dollars300m-for-tulow-oil-takeover,110448437-art>

²¹ <https://oilchange.org/wp-content/uploads/2024/08/behind-the-barrel-august-2024-v3.pdf>

خط لوله‌ای آن را به همسایگان خود متصل نکرده است. اسرائیل سه پایانه برای دریافت نفت وارداتی دارد: عسقلان، حیفا و اشدود. بندر عسقلان مهمترین پایانه واردات نفت اسرائیل است که به صورت میانگین روزانه حدود ۱۸۰ هزار بشکه نفت دریافت می‌کند. واردات نفت از حیفا به طور متوسط حدود ۴۰ هزار بشکه در روز بوده است.

در مورد بندر «ام‌الرشاش» (ایلات) داده‌های پایگاه کیپلر نشان می‌دهد که از سال ۲۰۲۰ هیچ نفت خامی از طریق دریای سرخ و این بندر به اسرائیل وارد نشده است.^{۲۲} البته اندکی پس از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ که بندر عسقلان با اختلال مواجه شده بود اسرائیل کوشید از بندر ام‌الرشاش به عنوان جایگزین استفاده کند و نفت‌کشی با یک میلیون بشکه نفت آذربایجان در پوشش ارسال به بندر عقبه اردن به سمت این بندر روانه شد.^{۲۳} گفتنی است خطوط لوله بندر ام‌الرشاش را به عسقلان، اشدود و حیفا متصل کرده است^{۲۴} و رژیم در تلاش است با واردات نفت از کشورهایمانند امارات این خط لوله را احیا کند.^{۲۵}

²² <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-10-18/where-does-israel-get-its-oil-from>

²³ <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Israel-Said-To-Divert-Oil-Imports-To-Red-Sea-Port-To-Avoid-Targeting.html>

²⁴ <https://israeled.org/oil-flows-from-eilat-to-haifa/>

²⁵ <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/israel-aims-boost-red-sea-oil-deliveries-despite-environmental-risks-2024-05-30/>